

Irak: dobbeltstraff og dødsstraff i Kurdistanregionen

- Risikerer personer som vender tilbake til Kurdistanregionen i Irak (KRI) dobbeltstraff dersom de har blitt dømt og sonet for en forbrytelse i et annet land?
- Åpner lovverket i Irak for dødsstraff, og praktiseres i så tilfelle dette i KRI?

Dobbeltstraff og dødsstraff i KRI

I denne responsen redegjøres det for hvorvidt en person som har blitt dømt og sonet straff i et annet land risikerer dobbeltstraff ved retur til Kurdistanregionen i Irak, om irakisk lovverk åpner for dødsstraff, og i så tilfelle, hvorvidt denne praktiseres i KRI. Responsen bygger primært på irakisk lovverk, og andre, åpent tilgjengelige kilder for å beskrive dagens praksis hva angår dødsstraff.

Forbud mot dobbeltstraff

Irak praktiserer ikke dobbeltstraff. I straffelovens paragraf 14 nr. 1, heter det som følger (Iraqi Penal Code 1969, s. 4):

No legal proceedings may be brought against any person who commits an offence outside Iraq except by permission of the Minister of Justice. Such person cannot be tried if a final judgment to acquit or convict him has already been given by a foreign court and any sentence imposed on him as a result of that trial has been served in full or if the relevant proceedings or such sentence has been annulled or quashed in accordance with applicable law and the final sentence or annulment of his trial or quashing of his sentence falls within the jurisdiction of the law of the land in which the judgment was given.

I Iraks konstitusjon, artikkel 19 nr. 5, slås det videre fast at irakere er beskyttet mot «double jeopardy», altså å stå for retten for samme sak to ganger (Transitional National Assembly of Iraq 2005, s. 8):

The accused may not be tried for the same crime for a second time after acquittal unless new evidence is produced.

Landinfo fikk også i 2015 bekreftet fra en juridisk kilde i Irak at dobbeltstraff ikke praktiseres (Anonym juridisk kilde 2015).

Situasjonen kan dog være annerledes dersom det dreier seg om alvorlige, terrorrelaterte saker. Human Rights Watch skrev i desember 2018 at flere barn som hadde blitt arrestert og sonet i fengsel i KRI for påståtte bånd til IS, igjen ble arrestert da de etter løslatelse reiste tilbake til familiene sine i Bagdad-kontrollerte deler av Irak. Dette skyldes ifølge HRW manglende koordinering mellom rettssystemene i KRI og i det øvrige Irak (HRW 2018).

Tilsvarende er det grunn til å tro at myndighetene i KRI vil følge med på personer som kommer tilbake til KRI etter å ha sonet for terrorrelaterte forbrytelser i utlandet.

Dødsstraff i KRI

Lovverket i KRI åpner for dødsstraff. Denne praktiseres også, men det er svært sjelden henrettelser faktisk gjennomføres.

I en rapport om dødsstraff i Irak fra oktober 2014, skriver UNAMI og OHCHR at dødsstraff ble gjeninnført i KRI i 2006 (UNAMI & OHCHR 2014, s. 10). I september 2006 ble så elleve personer henrettet ved henging i Erbil, i det som var de første gjennomførte henrettelsene i KRI siden 1992 (Amnesty International 2007, s. 38). Siden den gang har en rekke personer blitt dømt til døden, men svært få henrettelser har blitt gjennomført. Ulike kilder melder at myndighetene i KRI i 2008 innførte et «uformelt moratorium» hva angår henrettelser (Keaten 2015; OHCHR 2022; Rudaw 2017; UNAMI & OHCHR 2014, s. 21).

Dette moratoriumet er imidlertid ikke absolutt. Det gjøres unntak for terrorrelaterte forbrytelser og «spesielt grusomme» forbrytelser, ifølge en artikkel i den engelskspråklige, KDP-tilknyttede avisen Rudaw (Rudaw 2017). Et eksempel på sistnevnte fant sted i august 2015, da en mann og hans to koner ble henrettet for å ha kidnappet og drept to jenter (Keaten 2015; Rudaw 2017). Ifølge nyhetsbyrået AP ble henrettelsene gjennomført etter «sterkt press fra lokale stammer og politiske ledere» (Keaten 2015).

I 2021 ble 36 personer dømt til døden i KRI (OHCHR 2022), men Landinfo har ikke funnet informasjon som tilsier at noen av disse har blitt henrettet.

Kort oppsummert

- Dobbeltstraff er etter irakisk lov forbudt, dette gjelder også i KRI. HRW melder imidlertid at dobbeltstraff i praksis har rammet enkelte som beskyldes for å ha tilhørt IS.

- Irakisk lov åpner for dødsstraff, dette praktiseres også i KRI. Det er imidlertid svært få av de som dømmes til døden som faktisk henrettes.
- Landinfo har ikke kunnet identifisere klare kriterier for når henrettelser faktisk gjennomføres, foruten at det gjelder terrorrelaterte eller det som omtales som «spesielt grusomme» forbrytelser.
- En artikkel publisert av nyhetsbyrået AP antyder at folkelig opinion kan være en faktor i denne sammenheng.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Muntlige kilder

Anonym juridisk kilde (2015). Intervju i KRI, 6. oktober 2015.

Skriftlige kilder

Amnesty International (2007, april). *Unjust and unfair: The death penalty in Iraq*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/08/mde140142007en.pdf> [lastet ned 9. mars 2023].

HRW, dvs. Human Rights Watch (2018, 23. desember). *Iraq/Kurdistan Region: Risk of Double Trials for ISIS Ties*. Beirut: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2018/12/23/iraq/kurdistan-region-risk-double-trials-isis-ties> [lastet ned 10. mars 2023].

Iraqi Penal Code (1969, juli). *Iraqi Penal Code*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/452524304.html> [lastet ned 19. januar 2022].

Keaten, Jamey (2015, 25. august). UN rights arm denounces executions in Iraq's Kurdish region. AP. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/e4747a22952d42a29d2b55e5b5fdea65> [lastet ned 9. mars 2023].

OHCHR, dvs. United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (2022, 27. april). *Experts of the Committee against Torture praise Iraq's Human Rights Training in Police and Military Colleges, ask about overcrowding in prisons and the continued use of the death penalty*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig fra <https://www.ohchr.org/en/news/2022/04/experts-committee-against-torture-praise-iraqs-human-rights-training-police-and> [lastet ned 9. mars 2023].

Rudaw (2017, 14. mars). Capital punishment in Kurdistan: Over 250 convicts on death row. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/140320174> [lastet ned 9. mars 2023].

Transitional National Assembly of Iraq (2005). *The Constitution of Iraq*. Bagdad: Transitional National Assembly of Iraq. Tilgjengelig fra https://www.constituteproject.org/constitution/Iraq_2005.pdf?lang=en [lastet ned 10. mars 2023].

UNAMI, dvs. United Nations Assistance Mission for Iraq & OHCHR, dvs. United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (2014, Oktober). *Report on the Death Penalty in Iraq*. Bagdad: UNAMI & OHCHR. Tilgjengelig fra https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/IQ/UNAMI_HRO_DP_1Oct2014.pdf [lastet ned 8. mars 2023].

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.